

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Sami Korhonen

VN/19841/2024

LAUSUNTOKOOSTE

Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkostoa koskeva lausuntopyyntö

Sisällys

1	JOHDANTO.....	2
2	LAUSUNNONANTAJAT	2
3	YHTEENVETO LAUSUNNOISTA	3
3.1	Yleisesti lausunnoista	3
4	LAUSUNTOJEN TARKEMPAA LÄPIKÄYNTIÄ.....	4
4.1	Muutamat lausunnot erikseen ja tarkemmin läpikäytynä.....	4
4.2	Ammattiliitot ja henkilöstöjärjestöt	7
4.3	Lakkautettavaksi esitettyjen toimipaikkojen henkilöstön antamat lausunnot	8
4.4	Muut huomiot ja kommentit.....	8
4.4.1	Itäraja, Itä-Suomi ja geopoliittinen tilanne.....	8
4.4.2	Mahdollisesti poistuvat työpaikat ja työntekijät sekä vaikutus kunnan tai kaupungin väkilukuun sekä tarjottaviin palveluihin ja paikallistuntemuksen häviäminen.....	9
4.4.3	Lausunnoissa esitetyt korjaukset toimipaikkaselvityksessä oleviin virheisiin Kauhajoen toimipaikkaan liittyen.....	9

1 JOHDANTO

Ulosoton toimipaikkaverkon kehittäminen on merkittävässä roolissa taloudellisten säästöjen toteutuksessa. Lisäksi hallitusohjelman mukaan valtion tilaohjelmaa tehostetaan merkittävästi. Tällä hetkellä ulosotolla on 64 toimipaikkaa ja toimipaikoista säädetään oikeusministeriön asetuksella Ulosottolaitoksen toimipaikoista ja niiden tehtävistä.

Oikeusministeriö asetti Ulosottolaitokselle tulostavoitteeksi laatia toimipaikkaverkon kehittämissuunnitelman kesäkuun loppuun mennessä 2024.

Ulosottolaitos on toimittanut suunnitelman oikeusministeriölle 28.6.2024.

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoja Ulosottolaitoksen toimittamasta toimipaikkaverkon kehittämissuunnitelmasta.

Lausuntopyyntö ja kehittämissuunnitelma ovat olleet nähtävissä osoitteessa www.lausuntopalvelu.fi.

Lausuntoaika oli 27.9.2024 -15.11.2024. Lausuntoja saapui yhteensä 47 ja ne ovat nähtävissä lausuntopalaute.fi-palvelussa.

2 LAUSUNNONANTAJAT

Lausunto saatiin seuraavilta tahoilta:

Suomen Asianajajaliitto	Elinkeinoelämän Keskusliitto
Finanssiala	Juristiliitto
Suomen Vuokranantajat	Suomen Perimistoimistojen liitto
Vanhusasiavaltuutettu	Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Varkauden yrittäjät	Pohjois-Savon liitto
Rauman kaupunki	Joroisten kunta
Vieremän kunta	Kauhajoen kaupunki
Varkauden kaupunki	Valkeakosken kaupunki
Ylivieskan kaupunki	Huittisten kaupunki
Salon kaupunki	Teuvan kunta
Nokian kaupunki	Kankaanpään kaupunki
Ikaalisten kaupunki	Kotkan kaupunki
Pietarsaaren kaupunki (ruotsinkielinen lausunto)	Kristiinankaupunki (lausunto ruotsiksi ja suomeksi)
Järvenpään kaupunki	Sodankylän kunta
Sonkajärven kunta	Larsmo kommun (ruotsinkielinen lausunto)
Pargas stad (ruotsinkielinen lausunto)	Kronoby kommun (ruotsinkielinen lausunto)
Svenska Finlands folkting (ruotsinkielinen lausunto)	Nykarleby stad (ruotsinkielinen lausunto)

Ulosottolaitoksen Kotkan toimipaikan henkilökunnan lausuma	Ulosottolaitoksen Kauhajoen toimipaikan henkilöstö
Kihlakunnanvoudit Olli Tala (Porvoon toimipaikka) ja Sofia Paajanen (Kotkan toimipaikka)	Ulosottolaitoksen Porvoon toimipaikan henkilöstö
Ulosottolaitoksen Pietarsaaren toimipaikan henkilöstö (ruotsinkielinen lausunto)	Suomen Poliisijärjestöjen liitto ry (SPJL ry)
Ammattiliitto Pro	Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry
Suomen Ulosottoylitarkastajat ja -tarkastajat ry	Suomen Kihlakunnanvoudit ry
Ulosottomiehet ry	Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
Yksityishenkilön antama lausunto	

3 YHTEENVETO LAUSUNNOISTA

3.1 Yleisesti lausunnoista

Valtaosa lausunnoista tuli kaupungeilta ja kunnilta. Näissä lausunnoissa kyseisessä kaupungissa tai kunnassa sijaitsevan ulosottolaitoksen toimipaikan lakkauttamista lähtökohtaisesti vastustettiin. Lausunnoissa tuotiin esille myös se, että toimipaikkojen lakkauttaminen heikentää kansalaisten mahdollisuuksia henkilökohtaiseen asiointiin ulosottolaitoksen palveluissa. Muutamissa kaupunkien antamissa lausunnoissa (mm. Nokian ja Valkeakosken kaupungit) tuotiin esille se, että ulosoton asiointipalveluita / ulosottolaitoksen palveluja voitaisiin järjestää etäyhteyksien / etäpalveluiden lisäksi julkisen hallinnon yhteisissä asiakaspalvelupisteissä / valtion yhteisissä toimitiloissa.

Osa lausunnonantajista kiinnitti erityisesti huomiota siihen, että monella ulosottovelallisella ja ikääntyneellä henkilöllä ei ole digitaalisia kanavia henkilökohtaisessa käytössään eikä myöskään osaamista niiden käyttämiseen. Myös se tuotiin esille, että Ulosottolaitoksen asiakkaila ei ole välttämättä mahdollisuutta eikä varaa matkustaa pitkiä, haasteellisia matkoja.

Joissakin lausunnoissa suhtauduttiin sinänsä myönteisesti siihen, että toimipaikan mahdollisen lakkauttamisen jälkeen kaupunkiin / kuntaan perustettaisiin valtion yhteispalvelupiste. Ongelmana pidettiin sitä, että vaikka selvityksessä on todettu yhteispalvelupisteen perustamisesta, niin selvityksessä ei ole kerrottu, mitä palveluja yhteispalvelupisteeseen tulisi.

Erityisesti kuuden lakkautettavaksi esitetyn toimipaikan osalta tuli useilta tahoilta (esim. kaupunki / kunta, paikallisten yrittäjien järjestö, maakuntaliitto, toimipaikan henkilöstö) toimipaikan lakkauttamista vastustavia lausuntoja. Nämä toimipaikat olivat: Iisalmi, Järvenpää, Kauhajoki, Kotka, Porvoo ja Varkaus. Ruotsinkielisissä lausunnoissa esitettiin vastaavalla tavalla useilta tahoilta vastustusta Kristiinankaupungin, Pietarsaaren ja Porvoon toimipaikkojen mahdollisesta lakkauttamisesta.

Ruotsinkielisissä lausunnoissa (useassa lausunnossa) viitattiin ensinnäkin ulosottokaaren 1 luvun 11 §:n 4 momentin säännökseen, jonka mukaan toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palveluiden alueellisesta saatavuudesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Lau-

sunnoissa tuotiin esiin huoli kielellisten oikeuksien toteutumisesta sekä palvelujen alueellisesta saatavuudesta. Lausunnoissa nostettiin esiin myös se, että ulosottoasiat ovat arkaluonteisia ja siksi on tärkeää, että asianomainen voi käyttää äidinkieltään. Kristiinankaupungin antamassa lausunnossa mainitaan erityisesti seuraavasti: ”Se, että kaikki voivat saada palvelua äidinkielellään on perusoikeus, jota ei saa sivuuttaa mahdollisten säästöjen ja uudelleenjärjestelyiden yhteydessä.” Tämä sama asia tuodaan esille myös Svenska Finlands folkting:n lausunnossa, jota käydään perusteellisemmin läpi kohdassa 4.1.

Useissa lausunnoissa tuotiin esille se, että toimipaikkaverkon kehittämissuunnitelma on puutteellinen vaikutusten arviointien osalta. Tarkempia arviointeja ja tietoja toivottiin mm.

- kielellisten vaikutusten osalta (erityisesti ruotsinkieliset palvelut, ED OIK ASIM saame)
- henkilövaikutusten osalta (kehittämissuunnitelmassa on todettu, että henkilöstövaikutusten arviointi tulee ajankohtaiseksi, mikäli asian valmistelua jatketaan ministeriössä)
- taloudellisten vaikutusten osalta (kustannusvaikutukset, toimitusmatkat pitenevät ja kilometrikorvaukset, ateriakorvaukset sekä päivärahat kasvavat, syntykö säästöjä)
- miten kehittämissuunnitelman toteutuminen vaikuttaisi ulosoton päivittäiseen työhön ja kustannuksiin pidemmällä aikavälillä (työhyvinvointi, työn kuormittavuus)
- velallisten käyntiasioinnista, mitä asioita käyntiasioinnissa hoidetaan, ketkä sitä käyttävät ja miksi asiointitapana on käyntiasiointi -> mitä vaikutuksia toimipaikkojen vähentämisellä olisi velallisille (sekä käyntiasiakkaille että kutsun saaneille asiakkaille)

4 LAUSUNTOJEN TARKEMPAA LÄPIKÄYNTIÄ

4.1 Muutamat lausunnot erikseen ja tarkemmin läpikäytynä

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia lausui ensinnäkin, että ulosoton palvelujen alueelliseen saatavuuteen on kiinnitetty huomiota paitsi ulosottokaarta koskevissa lainvalmisteluasiakirjoissa, myös ulosottokaaren säätämiseen johtaneesta hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta (PeVL 42/2006 vp – HE 83/2006 vp) korosti yleisesti sitä, että paikallisten ulosottovirastojen toimialueita ja toimipaikkoja järjestettäessä huolehditaan ulosottopalvelujen alueellisesta saatavuudesta samoin kuin perustuslain 17 §:ssä turvattujen kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Palvelujen alueellisesta saatavuudesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta säädetään nyttemmin Ulosottolaitoksen täytäntöönpano-organisaatiota koskevassa ulosottokaaren säännöksessä. Sen mukaan toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palveluiden alueellisesta saatavuudesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta (1 luvun 11 §:n 4 momentti). Perustelujen mukaan sanamuodolla halutaan korostaa sitä, että palvelujen alueellisesta saatavuudesta maan eri osissa on huolehdittava jo toimintaorganisaatiota rakennettaessa (HE 71/2018 vp).

Ulosoton rakenneuudistusta koskevasta hallituksen esityksestä (HE 71/2018 vp) ilmenee, että palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi tarkoitus oli, että laajaa täytäntöönpanoa toimittavia ulosottoylitarkastajia olisi ollut sijoitettuna lähtökohtaisesti kaikkiin Ulosottolaitoksen toimipaikkoihin. Perusteluissa on myös tuotu esiin ulosoton asiakkaiden täytäntöönpanon laajasta riippumaton mahdollisuus asioida henkilökohtaisesti missä tahansa Ulosottolaitoksen toi-

mipaikassa, jättää sinne asiakirjoja tai keskustella päivystävän ulosottomiehen kanssa. Edelleen on todettu, että Ulosottolaitoksella on oltava riittävästi asioinnin mahdollistavia toimipaikkoja. Hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä lakivaliokunta (LaVM 22/2018 vp) korosti sitä, että toiminnan järjestämisessä palveluiden alueellisesta saatavuudesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta huolehditaan. Mietinnön mukaan palvelujen alueellisesta saatavuudesta huolehtiminen pitää sisällään sen, että kullekin muodostettavalle laajan täytäntöönpanon alueelle on järjestettävä asianmukaiset ja toiminnallisesti riittävät ulosottopalvelut kaikille ulosoton asiakkaille riippumatta siitä, missä toimintayksikössä heidän asioitaan hoidetaan. Valiokunta painotti sen tärkeyttä, että toimipaikkaverkko säilytetään suhteellisen tiheänä, jotta ulosoton asiakkaiden asiointimatkat ja virkamiesten toimitusmatkat eivät muodostu liian pitkiä. Niin ikään valiokunta piti tärkeänä, että organisaatiouudistuksesta huolimatta ulosoton käytännön rooli myös velallisia neuvovana ja esimerkiksi eteenpäin velkaneuvonnan palveluihin ohjaavana säilyy jatkossakin. Edelleen myös valiokunta piti tärkeänä, että velallinen voi asioida henkilökohtaisesti missä tahansa Ulosottolaitoksen toimipaikassa, jättää sinne asiakirjoja tai keskustella päivystävän ulosottomiehen kanssa.

Lausunnossa todetaan myös, että verrattaessa Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkkoa valtion jonkin muun viraston toimipaikkaverkkoon, on syytä ottaa huomioon eri viranomaisten tehtävien ja toiminnan erilaisuus ja miten erilaisuus vaikuttaa toimipaikkaverkkojen vertailusta tehtäviin johtopäätöksiin. Tehtävien erilaisuudesta todettakoon ulosoton ”paikan päällä” suoritettavat toimitukset, velvoite saapua ulosotto selvitykseen ja asianosaisen oikeusturvan toteutumisen kannalta tärkeä ulosottovalituksen toimittaminen Ulosottolaitokselle. Lisäksi lausunnossa mainitaan, että ulosottovelallisten asiointitarvetta ulosoton toimipaikkoihin ei ole tarkemmin käsitelty ja arvioitu käyntiasiointia käyttävien tarpeista lähtien. Asian jatkovalmistelussa olisikin aiheellista tarkemmin selvittää ja arvioida velallisten käyntiasiointia. Kehittämissuunnitelmassa ei myöskään ole arvioitu erikseen niiden henkilöiden asiointipalvelujen tarvetta, jotka eivät syystä tai toisesta käytä tai voi käyttää asioinnissaan sähköisiä menetelmiä.

Saamelaisten asema nostettiin erityisesti lausunnossa esille. Tältä osin lausunnossa todetaan seuraavasti: ”Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Suunnitelmasta ei erikseen ilmene, olisiko toimipaikkojen vähentämisellä merkitystä saamen kielilain kannalta.”

Vielä lausunnossa mainitaan, että kehittämissuunnitelmassa yhteispalvelupalvelupisteet on tuotu esiin, mutta niiden asiakaspalveluverkosto on tarkoitus olla valmis vasta vuonna 2030. Se, mitä ja miten ulosoton asioita perustettavissa yhteispalvelupisteissä voidaan hoitaa, lienee vielä tarkemmin määrittelemättä. Kehittämissuunnitelmassa yhteispalvelupisteiden toiminoista on esitetty, että niissä olisi saatavilla etäpalveluyhteydet, joilla kansalainen saa yhteyden ulosottoviranomaiseen. Tähän liittyen lausunnossa todetaan, että silloinen apulaisoikeusasiames Pasi Pölönen on valtiovarainministeriölle antamassaan lausunnossa työryhmän ehdotuksesta valtion toimitilastrategiaksi (EOAK/4542/2021) kiinnittänyt asiakaspalvelutilojen kohdalla huomiota siihen, että jos halutaan, että kysymys on aidosta palvelupisteestä, asiakkaalle tulisi tarjota mahdollisuus tavata palvelupisteessä oikea ihminen ilman etäyhteyttä.

Svenska Finlands folkting on ensinnäkin lausunut kielellisten oikeuksien toteutumisen ja ulosottopalvelujen alueellisen saatavuuden osalta perustuslakivaliokunnan korostaneen, että paikallisten ulosottovirastojen toimialueita ja toimipaikkoja järjestettäessä on varmistettava ulosottopalvelujen alueellinen saatavuus ja perustuslain 17 §:ssä turvattujen kielellisten oikeuksien toteutuminen (PeVL 42/2006 vp). Lausunnossa mainitaan, että Ulosottolaitosta koskevassa lainsäädännössä otetaan ansiokkaasti huomioon kielellisten oikeuksien toteutuminen ja ulosottolaitoksen palvelujen alueellisen saatavuuden tärkeys. Kielellisten oikeuksien toteutuminen on viranomaisen perustehtävä, ja sen tulee olla myös johtavana periaatteena ulosottolaitoksen organisaation uudelleenorganisointia koskevassa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Lausunnossa todetaan myös, että Ulosottolaitoksen ehdotus viiden kaksikielisen kunnan toimipisteiden lakkauttamisesta on radikaali, ja kielellisten vaikutusten perusteellinen arviointi on tarpeen jatkosuunnittelun pohjaksi. Lausunnon mukaan saavutettavuus on keskeinen kriteeri, mutta se ei riitä arviointiperusteeksi valmistelussa, jolla voi olla merkittäviä vaikutuksia kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Tässä tärkeä merkitys on myös henkilöstövaikutusten arvioinnilla. Lisäksi on tärkeää, että Ulosottolaitos arvioi kaksikielisten kuntien toimipisteiden mahdollisen lakkauttamisen vaikutukset kielellisten oikeuksien toteutumiseen sekä lyhyellä että pidemmällä aikavälillä. Tulevaisuuden näkökulma on tärkeä, sillä päätös vaikuttaa viranomaisen toimintaan pidempään. Keskeistä myös on, että Suomen kaksikielisillä alueilla on riittävästi toimipisteitä, joissa on ruotsinkielistä henkilöstöä. Näin ollen ruotsinkielisten palvelujen varmistaminen edellyttää, että toiminta- ja toimipaikat on ankkuroitu maan kaksikielisille alueille.

Lausunnossa on lopuksi vielä viitattu kielellisten perusoikeuksien erityisasemaan hallinnon uudelleenjärjestelyistä päätettäessä. Taloudellisin perustein esitetyille näkökohdille ei voida antaa samaa painoarvoa päätöksenteossa. Tämä tarkoittaa lausunnon mukaan sitä, että säästötoimien vaatiminen, kuten valtionhallinnon tuottavuusohjelma, ei saa johtaa siihen, että Ulosottolaitoksen kyky turvata yksityisten henkilöiden oikeus ruotsinkielisiin ulosottopalveluihin heikkenee palveluverkon muutoksista päätettäessä.

Vanhusasiavaltuutetun mukaan on välttämätöntä, että digitaalisia palveluita ja etäyhteyksiä kehitettäessä samalla tosiasiallisesti huolehditaan siitä, että vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia on tarjolla heille, jotka eivät käytä digipalveluita. Näiden vaihtoehtoisten kanavien käytön tulee olla helppoa, eikä niiden löytäminen tai käyttö saa edellyttää digitaalista asiointia esimerkiksi yhteystietojen tai ohjeiden löytämiseksi. Lausunnon mukaan voidaan arvioida, että Suomessa on kokonaan vailla digitaitoja noin 330 000 iäkästä. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 65–74-vuotiaista 10 prosenttia ja 75–89-vuotiaista 35 prosenttia ei ollut koskaan käyttänyt internetiä (Internetin käyttö ikäryhmittäin, Tilastokeskus 2023). Yli 90-vuotiaiden tilanteesta Tilastokeskus ei kokoa tietoa. THL:n mukaan 85–100-vuotiaista noin 70 prosenttia ei ollut itsenäisesti käyttänyt internetiä (Saukkonen ym. 2021;2022). Kaiken kaikkiaan arviolta 600 000 ei pysty itsenäisesti asioimaan sähköisesti. Vielä lausunnossa mainitaan, että digitaalisten palvelujen ulkopuolella ovat paljolti ne ikääntyneet, joilla on matala koulutus tai tulotaso tai heikko terveydentila tai toimintakyky (Saukkonen ym. 2021; 2022).

Juristiliitto esittää lausunnossaan huolensa toimipaikkaverkoston kehittämisehdotuksen vaikutuksista Ulosottolaitoksen antaman palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Nykyisillä Ulosottolaitoksen toimipaikoilla on tärkeä rooli kansalaisten oikeusturvan ja täytäntöönpanon toteutumisen takaajana. Ulosotto on palveluna kansalaisten ja yhteiskunnan jäsenten osalta erilainen suhteessa muiden viranomaisten palveluihin, jo nykyisin asiakkaiden tavoittaminen sekä tarpeen vaatiessa saanti paikalle Ulosottolaitoksen toimipaikkaan voi olla haastavaa. Kun toimipaikkaverkostoa supistetaan, tulee tämä lisäämään niin virkamiesten kuin asiakkaidenkin osalta kulkemiseen liittyvää aikaa. Vaikka osana ehdotusta onkin digitaalisten palvelujen ja järjestelmien hyödyntäminen entistä laajemmin, toimitaan ulosotossa edelleen kasvotusten sekä toisaalta fyysisesti paikan päällä täytäntöönpanotoimissa. Lausunnossa todetaan, että toimipaikkaverkostoa tulisi kehittää niin, että siinä huomioitaisiin valtion toimipaikkaverkon kehitys ja sen pohjalta perustettavat yhteispalvelupisteet.

Suomen asianajajaliitto katsoo lausunnossaan, että fyysisellä läsnäololla on sähköisen asioinnin rinnalla edelleen olennainen merkitys täytäntöönpanoviranomaisen toiminnan kannalta. Tällaisia läsnäoloa vaativia toimia voivat olla esimerkiksi ulosottoselvitykset, ulosmittaukset ja täytäntöönpanotoimitukset. Lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että ehdotus edustaa erittäin merkittävää supistusta nykyiseen toimipaikkaverkoston, kun toimipisteiden määrää esitetään leikattavaksi reilusti alle puoleen nykyisestä. Harvemmin asutetuilla alueilla leikkaukset voivat johtaa toimipisteiden välisen etäisyyden merkittävään kasvuun, täytäntöönpanoviranomaisen saavutettavuuden olennaiseen heikentymiseen sekä jäljelle jäävän toimipisteen vastuualueen suhteettomaan kasvuun. Tällä taas voidaan perustellusti olettaa olevan heikentävä vaikutus työn tehokkuuteen ja tuloksellisuuteen. Vielä lausunnossa todetaan, että ehdotuksen jatkovalmistelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että Ulosottolaitoksen toimipaikkakohtainen saavutettavuus, riittävä alueellinen kattavuus sekä paikallistuntemuksen säilyminen turvataan. Lisäksi on varmistettava, että yksittäisen ulosottomiehen ajankäytön tehokkuus ja tuloksellisuus voidaan taata riittävällä tavalla.

4.2 Ammattiliitot ja henkilöstöjärjestöt

Ammattiliitto Pro on lausunnossaan todennut, että Ulosottolaitoksen nykyinen toimipaikkojen määrä 64 on varsin suuri verrattuna esim. maakuntien määrään 19. Monet viranomaiset ovat keskittäneet palvelunsa maakuntakeskuksiin. Osassa Ulosottolaitoksen pienempiä toimipaikkoja henkilöstön määrä on hyvin vähäinen ja lausunnossa on katsottu, että toimipaikkaverkon tarkastelu ja kehittäminen on tarpeen. Lisäksi tuottavuussäästöjen kohdentamisen osalta on todettu, että kehittämissuunnitelmassa esitetty ensisijaisuus toimitilamenoihin on oikeansuuntainen. Vielä lausunnossa on pidetty tärkeänä, että valtionhallinnon monipaikkaisuuden edistämistä koskevia linjauksia (VM:n päätös VN/962/2020-VM-53, 24.5.2021) sovelletaan Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkon kehittämisessä. **JHL ry** on puolestaan todennut, että ulosoton toimipaikkaverkostoa tulee arvioida ulosoton omista lähtökohdista eikä sitä voi suoraan kopioida minkään muun viranomaisen toimipaikkaverkostosta. Ulosotto käyttää tarvittaessa pakkovaltaa täytäntöönpanon toimittamiseksi. Asiakkaiden luona suoritettavien toimitusten vuoksi (esim. omaisuuden etsintä, myynnit, hädät, haastetiedoksiannot) vertailukohtaa voitaisiin hakea ennemmin esimerkiksi poliisin toimipaikkaverkostosta. Lausunnossa on myös todettu, että esityksessä ei ole huomioitu toimitusmatkojen pidentymisen kustannusvaikutuksia. Matkakulut sekä matkustamiseen käytetty aika tulee kasvamaan. **SPJL ry** on todennut, että toimintoja

keskittäessä virkamiesten työmatkat pitenevät ja työtehtävien takia käytettävä matka-aika lisääntyy. Työmatkojen pidentyessä myös työn kuormittavuus sekä taloudelliset ja sosiaaliset kustannukset kasvavat. Kuormitustekijöiden lisääntyminen vaatii työnantajalta toimenpiteitä, joilla huolehditaan virkamiesten työn tekemisen edellytyksistä ja työssä jaksamisesta. Lausunnossa on myös todettu, että matkantekoon käytetyn ajan lisääntyminen tarkoittaa myös sitä, että itse työntekoon ja asioiden käsittelyyn jää vähemmän aikaa. Tällä saattaa olla pahimmassa tapauksessa vaikutusta virkamiesten ja asiakkaiden oikeusturvaan. Ehdotetut rakennemuutokset tulevat näkymään myös virkamiesten arjessa pitenevinä työmatkoina. Matka-aikojen piteneminen voi johtaa siirtymiseen muihin työpaikkoihin.

Henkilöstöjärjestöt ovat lausunnoissaan ensinnäkin tuoneet esille sen, että ulosotossa kyse on tarvittaessa pakkovallan käyttämisestä täytäntöönpanon toimittamiseksi. Asiakkaiden luona suoritettavien toimitusten vuoksi vertailukohtaa toimipaikkaverkon kehittämisessä tulisi ennemminkin hakea poliisin toimipaikkaverkostosta. Lisäksi lausunnoissa on todettu, että toimipaikkojen lakkauttamisella tulee olemaan negatiivisia vaikutuksia työn taloudellisuuteen ja tuottavuuteen sekä virkamiesten työhyvinvointiin ja muutoinkin on esitetty huolta henkilöstöstä. Vielä lausunnoissa on tuotu esiin esimerkiksi se, miten lakkautettavien toimipaikkojen vaikutuspiirissä olevien kansalaisten käyntiasiointi todellisuudessa turvataan tulevaisuudessa yhdenvertaisuutta turvaavalla ja tehokkaalla tavalla. Huolta on kannettu myös ikääntyvän väestön kyvystä käyttää kaikkia digitaalisia palveluja samoin kuin esimerkiksi huonosti kieltä taitamattomista.

4.3 Lakkautettavaksi esitettyjen toimipaikkojen henkilöstön antamat lausunnot

Toimipaikkojen henkilöstön antamissa lausunnoissa tuodaan esille, että vaikka nykyisin pyrkimyksenä on sähköinen asiointi ja digitaalisuus, tulee asiakkaita kuitenkin aina tavata, pyytää ulosotto- ja vaadeselvityksiin ja realisointimenettelyä varten tapahtuvaan asianosaieskusteluun. Asiakkaiden tulee voida myös toimittaa ajoneuvoja toimipaikkaan, esimerkiksi osamaksutilitysautoja. Myös se tuodaan esiin, että esim. ulosottoylitarkastajien tehtäviä, kuten häättöjä, realisointeja ja osamaksuesineiden poisottoja ei voida hoitaa sähköisesti tai puhelimitse. Lisäksi huomautetaan todennäköistä olevan, että asiakkaiden saaminen täytäntöönpanon kannalta välttämättömiin vaadeselvityksiin ja ulosottoselvityksiin yms. on olennaisesti vaikeampaa, jos asiakkaan matka-aika olennaisesti pitenee ja kulkeminen vaikeutuu. Muutoinkin lausunnoissa tuodaan esille työnteon vaikeutuminen ja toiminnallisuuden heikentyminen sekä se, että jatkossa työaikaa tulisi kulumaan merkittävästi enemmän toimitusmatkoihin. Lausunnoissa tuodaan esille myös mahdollisuus kartoittaa ja tarvittaessa siirtyä halvempiin tiloihin.

4.4 Muut huomiot ja kommentit

4.4.1 Itäraja, Itä-Suomi ja geopolittinen tilanne

Kihlakunnanvoutien Olli Talan (Porvoon toimipaikka) ja Sofia Paajasen (Kotkan toimipaikka) yhteisessä lausunnossa puolestaan todetaan, että ottaen huomioon levoton maailmantilanne ja valtakunnan kokonaisturvallisuus, olisi tarkoituksenmukaista, että erityisesti itärajan läheisyyteen ja valtakunnan merirajan tuntumaan on sijoitettuna viranomaisia, jotka

työnsä puolesta ovat perehtyneitä alueen kiinteistöihin ja niiden asukkaisiin. Tämä näkökohta puoltaisi erityisesti Kotkan ja Porvoon toimipaikkojen säilyttämistä.

Pohjois-Savon liiton lausunnossa todetaan, että Suomessa ja myös Pohjois-Savossa on todistettu kehitystä, jossa valtion vetäytyminen seutukaupungeista aiheuttaa myös muiden toimintojen supistumista. Nykyinen geopoliittinen tilanne on saanut aikaan korostuneen tarpeen huolehtia Itä-Suomen elinvoimaisuudesta, väestökehityksestä ja kestävyyydestä erilaisissa poikkeusoloissa. Kaikki valtion viranomaisen toimipaikkojen ja työpaikkojen lakkauttamiset tällä alueella toimivat nykytilan asettamien vaatimusten vastaisesti. Tämä on otettava vakavasti huomioon valmisteltaessa toimipaikoista määrääviä asetuksia.

4.4.2 Mahdollisesti poistuvat työpaikat ja työntekijät sekä vaikutus kunnan tai kaupungin väkilukuun sekä tarjottaviin palveluihin ja paikallistuntemuksen häviäminen

Monet lausunnon antaneet kaupungit ja kunnat kantoivat huolta siitä, että toimipisteen mahdollinen lakkauttaminen johtaa työpaikkojen vähenemiseen ja kun joidenkin viranhaltijoiden työmatkat pitenevät, niin tämä saattaa mahdollisesti aiheuttaa heille painetta muuttaa lähemmäs siirrettyä toimipistettä tai hakeutua toisiin tehtäviin. Lisäksi tuotiin esiin toimipisteen mahdollisen lakkauttamisen vaikutukset kaupungin tai kunnan tarjoamiin palveluihin sekä yleisemmin kaupungin tai kunnan elinvoimaisuuteen.

Annetuissa lausunnoissa tuotiin esille myös sen olevan äärimmäisen tärkeää, että asukkaita palvelevalla henkilöstöllä on paikallistuntemusta ja he voivat paneutua yksittäisen asiakkaan tilanteeseen. Paikallistuntemus myös auttaa viranomaisia ymmärtämään paremmin, millaisia toimenpiteitä tarvitaan talousvaikeuksissa olevien yritysten tukemiseksi ja niiden toimintakyvyn säilyttämiseksi sekä reagoimaan nopeasti ja tehokkaasti paikallisiin haasteisiin. Lausunnoissa tuotiin esiin huoli paikallistuntemuksen häviämisestä, mikäli toimipiste lakkautetaan.

4.4.3 Lausunnoissa esitetyt korjaukset toimipaikkaselvityksessä oleviin virheisiin Kauhajoen toimipaikkaan liittyen

Useammassa lausunnossa on tuotu esiin, että toimipaikkaselvityksessä on virheellisesti ilmoitettu, että Kauhajoen toimipaikassa ei olisi ollut asiakaskäyntejä vuonna 2023. Tämä tieto ei pidä paikkaansa, vaan käyntejä Kauhajoen yksikössä on ollut 103 kappaletta.

Samassa kohdassa 8.2 on maininta, että lähimmät palvelut kansalaiselle ja henkilöstölle olisivat Seinäjoella 57 km päässä. Tämäkin on osittain virheellinen tieto. Suupohjan alueeseen kuuluvista kunnista esim. Isojoelta, Karijoelta ja Teuvalta, joiden asiakkaita mm. Kauhajoen (tässä kohdin tarkoitetaan mahdollisesti Seinäjoen) lisäksi voidaan nyt palvella Kauhajoen toimipaikasta käsin, tulisi jatkossa Seinäjoelle matkaa yhteen suuntaan n. 90-120 km.